

Årsrapport 2009

NIKU Norsk institutt for kulturminneforskning

Bilde på forsiden, øverst:

Gyvasshytta i Njardarheim inngikk i NIKUs befaringer i forbindelse med utarbeidelse av verneplan for Statskog. Hytta ligger i Sirdals- og Setesdalsheiene og er en av 30 jakthytter, oppført av Thorvald Heiberg, i det som var den største private eiendom i Norge i tiårene etter forrige århundreskifte. Hyttene var ment for utleie til europeisk adel og sosietet. Foto: Leidulf Mydland, NIKU.

Bilde på forsiden, nederst:

Chalet Condessa de Edla i Sintra, Portugal, er også et eksempel på fritidsbolig, bygd for samfunnets øverste sosiale lag. NIKU er engasjert av Parques de Sintra – Monte da Lua i forbindelse med istandsetting av bygningen og restaurering av parken omkring. Foto: Jens Christian Eldal, NIKU.

Bilde på siste side:

Behandling av det midterste av tre alterskap fra 1400-tallet i Trondenes kirke i Harstad. Foto: Edwin Verweij, NIKU.

NIKU årsrapport 2009

Norsk institutt for
kulturminneforskning

Postadresse: Boks 736 Sentrum, 0105 Oslo

Besøksadresse: Storgata 2, 0155 Oslo

Tlf: 23 35 50 00

Faks: 23 35 50 01

E-post: post@niku.no

Internett: www.niku.no

Grafisk tilrettelegging: Vestfjorden Grafisk AS

Foto: NIKU

Innhold

Direktøren har ordet	side 4
Utvalgte prosjekter	side 7
Styrets årsberetning	side 10
Årsregnskap	side 12
Noter	side 14
Revisors beretning	side 19
Publikasjoner og annen formidling	side 21

Direktøren har ordet

I NIKU og de andre frittstående forskningsinstituttene er bevisstheten om hva vi leverer tilbake til samfunnet økende. Instituttene resultater blir målt, og resultatene danner grunnlag for fremtidige bevilgninger. Prinsippet om økt fokus på resultatoppnåelse er positivt selv om det fremdeles er problemer med målemetodene. For NIKU betyr det en ekstra ansporing til å tenke på hvordan vi best bidrar til å styrke kompetansen og kunnskapsgrunnlaget for dagens og morgendagens forvaltning av våre kulturminner.

Det er ikke slik at kulturminner er en selvfølge. Kulturminner er noe som vi mennesker i vår kultur har besluttet å skille ut som en særlig kategori for objekter som har mistet deres hverdagslige selvfølgelighet og eksistensberettigelse, og som må tilskrives ny verdi og vernes dersom de fortsatt skal være en del av vårt miljø. Kulturminnene får med andre ord en annen betydning enn det de en gang hadde, den gang de tjente praktiske formål for samferdsel, bolig, forsamling, produksjon, forsvar, undervisning eller lignende. Hvilken betydning kulturminnene da får, er et nøkkelspørsmål for de som jobber med kulturminner og kulturminnevern. Og her er det ikke godt nok å svare at de betyr noe for dem som arbeider med vern.

Derfor har NIKU i 2009 med stor interesse jobbet for Miljøverndepartementet og Riksantikvaren med å utvikle en håndbok i kulturminneregistrering til bruk i lokalsamfunnene. Håndboken er ment som et redskap som skal hjelpe interesserte i kommunene til selv å utpeke og registrere det som har kulturminneverdi for dem. På den måten er håndboken også et signal om et profesjonelt kulturminnevern som i økende grad erkjenner, ikke bare verdien, men også nødvendigheten av et engasjement som rekker ut over kretsen av profesjonelle og spesielt interesserte.

Dette betyr også at vernebegrepet må utvikles og differensieres. At en bygning har kulturminneverdi, trenger ikke å bety at den skal bestå, eller for den saks skyld bestå uendret så langt frem i tid som mulig. Det

er fullt mulig å tenke seg at bygningens kulturminneverdi er knyttet til et midlertidig sosialt fellesskap og til fellesskapets levende erindringer om historien på stedet. Kanskje dette erindringsfellesskapet etter hvert vil avløses av nye erindringsfellesskap omkring andre samlingsmerker, som blir en ny generasjons kulturminner og samlingspunkt for deres felles fortellinger. Kulturminnebegrepet blir dermed utvidet til å omfatte noe langt mer dynamisk og utfordrende for forvaltningen, og også for NIKU som kunnskapsmiljø, som skal betjene både forvaltningen og en bredere offentlig interesse.

Det finnes sikkert de som frykter at kunnskap og forskning skal bli borte i verdirelativisme. Men slik ser vi det ikke i NIKU. Samtidig med at vi jobber med økt bevissthet og kompetanse om kulturminner som en del av en kulturell overenskomst i det samfunn vi lever i, øker og utvikler vi også den kunnskap og kompetanse vi stiller til rådighet for samfunnet om kulturminnene i seg selv.

I 2009 bidro NIKU til utgivelsen av boken *Den urbane underskog. Strandsteder, utvekslingssteder og småbyer i vikingtid, middelalder og tidlig nytid*. I denne artikkelsamlingen fokuseres det på tettsteder som verken er gårder eller byer. Tidsrommet er ca. 800-1800. Arkeologiavdelingen i NIKU har vært involvert i prosjektet fra ideen om en konferanse om temaet ble unnfanget, og deretter gjennom foredrag, artikkelskriving og redaktørarbeid. Formålet med prosjektet har vært å åpne et nytt forskningsområde med vekt på flerfaglighet. Gjennom å benytte flere kildetyper og anlegge et langtidsperspektiv, gis det et bedre utgangspunkt for å se urbanisering som en prosess som resulterer eller ikke resulterer i urbane sentra. Det samme hovedperspektivet benyttes i avdelingens prosjekt knyttet til Forskningsrådets program *Miljø 2015*, hvor det i tillegg fokuseres på nødvendigheten av en altomfattende arkeologi for å kunne forstå og forvalte helheten i byenes og tettstedenes nåværende struktur og funksjon. Et slikt helhetsperspektiv bidrar til at vi som lever i

nåtiden kan se oss selv som del av den lange historiske kjede som løper før og etter oss.

Fjernt fra den urbane virkelighet – men neppe upåvirket av den – ligger Svalbard med sine 1872 registrerte kulturminner. De fleste av dem ligger på sedimentære løsmasser langs øygruppas kystlinjer og er utsatt for erosjon skapt av bølger og de tallrike elveutløpene som dannes når is på innlandet smelter. Med økt temperatur, som følge av klimaendringer, vil erosjonsproblemet øke, og kulturminner knyttet til blant annet fangstvirksomhet, polarforskning og gruvedrift står i fare for å forsvinne i havet. NIKU har fått i oppdrag av Sysselmannen på Svalbard å utarbeide en metode som gjør det mulig å identifisere aktiv erosjonsutvikling samt vurdere mulige tiltak, for eksempel overvåking av kulturminner som befinner seg i faresonen. Kartlegging av erosjon har blitt gjort på bakgrunn av tilgjengelige rapporter, kart og flyfoto og ved feltarbeid i samarbeid med The University Center in Svalbard. To viktige feltstudier har vært fangsthytten Villa Fredheim i Isfjorden og Ebeltoftthamna i Krosfjorden, som representerer ulike tidsperioder og virksomheter, henholdsvis norsk fangst på tidlig 1900-tall, engelske spekkovner fra 1600-tallet og russiske gravfelt fra 1800-tallet.

Norge er rikt på naturopplevelser, men landskapene er sjeldent urørt natur. Overalt har mennesker satt sine spor. Noen spor er tydelige også for det utrente øye, andre ligger godt skjult i eller under overflaten. Med nye og avanserte metoder blir det likevel mulig på en overkommelig måte å få overblikk. NIKU har de siste årene satset sterkt på oppbygging av kompetanse og kunnskap om hvordan nye, høyteknologiske metoder kan tas i bruk blant annet til dokumentasjon og miljøovervåking både innenfor konservering, arkeologi og bygningsvern. Både forskningsinnsatsen og oppdragsporteføljen på dette feltet er økende. I 2009 fortsatte NIKU arbeidet med laserskanningsprosjekter og gjennomførte flyskanning i tre områder i Vestfold: Slagendalen, Borre Nasjonalpark og landskapet rundt Gokstadhaugen. Dessuten ble det skannet rundt de tre

regulerte vassdragene Møsvatn, Mårvatn og Byglandsfjorden i henholdsvis Telemark og Aust-Agder. Flyskanningen har blitt utført i forbindelse med forsknings- og utviklingsprosjekter finansiert av Riksantikvaren og på oppdrag fra regional kulturminneforvaltning. Foreløpig har flyskanning hovedsakelig vært anvendt til å påvise og dokumentere kulturminner, mens det nå også arbeides med å utvikle metoder for miljøovervåking ved hjelp av denne teknikken. Arbeidet med flyskanning og annen teknologisk nyvinning innenfor arkeologiske undersøkelser har gjort NIKU attraktiv i internasjonale forskningsprosjekter og har resultert i deltakelse i to flerårige forskningsprosjekter med fokus på fjernmåling og geofysikk. Begge disse har oppstart i 2010 og finansieres henholdsvis av EU og den østerrikske Ludwig Boltzmann stiftelsen.

Oscarshall slott i Oslo ble gjenåpnet i august 2009, etter å ha vært stengt i flere år på grunn av rehabilitering. I forbindelse med den totale restaureringen av Oscarsshall slott fikk NIKU i oppdrag av Det Kongelige Hoff å behandle i alt 54 gjenstander og verk fra interiørene, i hovedsak malerier og skulptur, både veggfaste og løse objekter. På forhånd hadde NIKU i perioden 2003–2005 gjort fargeundersøkelser og utarbeidet en tilstandsrapport for interiørene og et forslag til behandling, som også inkluderte de fleste kunstverkene. Den løpende behandlingen ble fulgt opp av en referansegruppe, med NIKU representert, som har hatt i oppgave å velge ulike nivåer og alternativer og se behandlingen av kunstgjenstandene i sammenheng med behandlingen av annen dekor og interiørens ulike overflater og materialer.

Kulturminner tilhører et forskningsfelt som de fleste finner interessant. Men det er også et forskningsfelt som iblant har vanskelig for å vinne frem i de store nasjonale prioriteringer. Likevel ser vi at kulturminner får økende betydning, både positivt og negativt i verden rundt oss – og også her i landet. Kulturminner har blitt brikker i det storpolitiske spill. En synagoge i Øst-Jerusalem som gjenoppbygges, en gammel uigurisk karavaneby på Silkeveien i Xinqian som saneres til ukjennelighet og

armenske og greske kirker i Istanbul som istandsettes er eksempler på at kulturminner brukes negativt eller positivt for å konstruere eller dekonstruere identitet.

Når vi mister kulturminner i Norge, eller når vi beslutter å ta godt vare på dem, skjer det sjelden med så dramatisk bakgrunn som i de nevnte eksempler. For oss som bor i et land hvor de fleste kan leve trygt med sin identitet, skyldes tap av kulturminner som oftest mangel på fokus og tilstrekkelig omhu. Men eksemplene viser at kulturminner er viktige identitetsbærere som

gir fysisk forankring for våre felles erindringer. Derfor jobber vi i NIKU med kulturminner. Vi tror at de betyr noe for tilhørigheten og samhørigheten for de som bor i landet og i verden rundt oss.

Carsten Paludan-Müller
Administrerende direktør

Kulturminner langs Svalbards kystlinjer er utsatt for erosjon skapt av bølger og elveutløp. Strandbrinken foran fangststasjonen Fredheim brytes stadig ned, og avstanden fra hovedbygningen til raskanten har minsket med 11 meter fra 1990 til 2009. Foto: Anne-Cathrine Flyen, NIKU.

Utvalgte prosjekter

Fjernvarme i Tønsberg fornminneområde

Skagerrak Varme AS begynte våren 2009 å legge fjernvarme i Tønsberg, med ledningsnett gjennom store deler av fornminneområdet. Arbeidene vil foregå frem til 2012 og følges opp med overvåking og dokumentasjon av NIKUs arkeologer. I 2009 har to arkeologteam overvåket og dokumentert ca 1180 m fjernvarmegrøfter innenfor fornminneområdet og det bynære området Gunnarsbø. På Gunnarsbø ble det registrert kokegroper og ildsted, og innenfor fornminneområdet, ved Biblioteket, fant man spor av det som sannsynligvis har vært en forhistorisk grav. I Nedre Langgate ble Tønsbergs første båtvrak fra middelalderen påtruffet og dendrokronologisk datert til 1260. Vraket ble besluttet bevart på stedet etter dokumentasjon og tilpasning av et overvåkingsprogram for bevaring.

Jordlagsbeskrivelse i gårdshaug

Jordlagsovervåking er et sentralt satsingsområde for NIKU. Hittil har innsatsen særlig vært i middelalderbyene, men i 2009 tok NIKU initiativ til jordlagsbeskrivelse av gårdshaugen Bergsodden i Harstad. Riksantikvaren bevilget midler til en undersøkelse med arkeologiske og naturvitenskaplige metoder ved Tromsø museums arkeologiske utgravning. NIKU foretok i samarbeid med Bioforsk beskrivelser og tok ut analyseprøver på stedet i tråd med nye retningslinjer i Norsk Standard. Undersøkelsene har gitt ny kunnskap om kulturlagens karakter og gir mulighet for oppfølging i form av jordlagsovervåking. Behovet for slik overvåking utenfor middelalderbyene er stort, ikke minst i gårdshaugene, som ofte har gode bevaringsforhold for organisk materiale.

Trønderkeramikk

Boken *Trønderkeramikk. "Adskillige Sorter Krustøi"*, skrevet av forsker i NIKU Ian Reed, kom ut i 2009. Boken samler de historiske og arkeologiske opplysningene for å

beskrive utviklingen av keramikkindustrien i Trøndelag. Det har vært produsert keramikk i Trondheim siden 1600-tallet og i flere tettsteder i begge Trøndelagsfylkene på 1800-tallet. De fleste museene i Trøndelag og en del større museer ellers i Norge har trønderkeramikk i sine samlinger. De fleste av gjenstandene er fra 1800-tallet, men med ett og annet objekt fra 1700-tallet. Det er de store arkeologiske utgravningene i Trondheim som har tilført ny viten om det som ble produsert på 1600- og 1700-tallet. I tillegg har noen mindre utgravninger på Bakklandet og langs Prinsens gate avdekket avfall fra keramikkproduksjon.

EØS-finansierte prosjekter

NIKU har i løpet av de siste tre årene deltatt i flere EØS-finansierte prosjekter i Ungarn, Polen, Romania og Portugal. I Portugal er vi engasjert av Parques de Sintra – Monte da Lua SA i forbindelse med istandsetting av Chalet Condessa de Edla og restaurering av parken omkring. Prosjektet videreføres i 2010. I Polen har NIKU vært involvert i restaureringen av slottet og parken i Zywiec og bidratt med rådgivning i forbindelse med etablering av nytt hovedkvarter for Borderland Foundation på herregården Krasnogruda i Sejny. Høsten 2009 har vi bidratt i et større kulturprosjekt i Romania, med kursing av fremtidige kulturarbeidere. I Ungarn er NIKU engasjert i forbindelse med ombygging av slott til hotell i Siklos.

Kulturarv og stedsidentitet

NIKU har gjennomført forskningsprosjektet *Kulturarv og stedsidentitet*, et flerfaglig samarbeidsprosjekt mellom forskere fra NIKU, NIBR og Institutt for landskapsplanlegging ved UMB som har pågått i perioden 2006-2009. Undersøkelsen er en kulturmiljøanalyse med materiale fra Fredrikstad, Arendal, Ålesund og Narvik, fire mellomstore fjord- og elvebyer, preget av moderat vekst og

lite fraflytting de siste årene. Undersøkelsen tar utgangspunkt i dagens byutvikling, hvor ulike drivkrefter og konflikt mellom bevaring og utbygging gjør seg gjeldende i forbindelse med utviklingsprosjekter. NIKUs prosjekt tar utgangspunkt i følgende problemstillinger: I hvilken grad og på hvilken måte betraktes den fysiske kulturarven som en ressurs i dagens byutvikling? Er hensynet til ivaretagelse av den fysiske kulturarven med på å legge føringer for dagens byutvikling?

Statskog – landsverneplan og virksomhetshistorie

NIKU avsluttet i 2009 et oppdrag for Statskog som omfattet både utarbeidelse av landsverneplan for Statskogs kulturhistoriske bygningsmasse og et større bokprosjekt om Statskogs virksomhetshistorie, *Mellom næring og samfunnsoppdrag*, skrevet av NIKU-forsker Knut Fageraas. Boken gir en gjennomgang av Statskogs virksomhet i skogbruk og utmark og belyser Statskogs engasjement i utvikling av norsk skogbruk gjennom 150 år. Landsverneplanen omfattet mer enn 200 bygninger knyttet til Statskogs virksomhet. Bygningene, som ligger spredt over store områder av landet, ble befart, dokumentert og vurdert både som enkeltobjekter og som del av en større driftsmessig og kulturhistorisk sammenheng. På bakgrunn av dette ble det utarbeidet et forslag til utvelgelse av fredningsverdige og bevaringsverdige bygninger og anlegg.

Bevaring av kirkekunst i Trondenes kirke

På oppdrag fra Riksantikvaren utarbeidet NIKU i 2002 forslag til tiltak for bevaring av det rike middelalderinventaret i steinkirken på Trondenes, som er en av landets viktigste middelalderkirker. I 2007-2009 har NIKU undersøkt, dokumentert og behandlet tre alter-skap, ett middelalderkrusifiks og to enkeltstående middelalderkulpturer, samt dokumentert og utarbeidet tiltaksplan for de resterende kalkmaleriene i kirken. Alterskapene, som er fra siste del av 1400-tallet, har Maria som sentralt motiv. Arbeidet ble gjort på stedet. Prosjektet

omfattet også rådgivning for oppstøtting av alterskapene, bruk av skapene med åpning og lukking av dørene gjennom kirkeåret, og tiltak for å bedre konserveringsklimaet og lysskjermingen i kirken.

Capella Johannea – bevaring av murmalerier

På oppdrag fra Oslo kirkelig fellesråd har NIKU gjort konserveringsarbeid på murmaleriene i Capella Johannea høsten 2009. Kapellet ligger i tårnfoten i Majorstuen kirke i Oslo og brukes i dag primært av Åpen kirkegruppe og til konserter og visser. Kappellets vegger og hvelv er dekket av Per Vigelands muraldekor, malt i perioden 1926-1932, med motiver hentet fra Johannes evangelium og Johannes åpenbaring. Muralmaleriene var generelt svært skitne og i rommets nordøstre hjørne var det et stort område med bortfall av materiale på grunn av vannlekkasje i 1996. For øvrig var maleriene i god stand. Overflatene ble rensset, og de ødelagte flatene ble rekonstruert på bakgrunn av fotomateriale.

Odense Adelige Jomfrukloster

På oppdrag av REALEA AS har NIKU i samarbeid med Nationalmuseet i Danmark og Bent Jacobsens Konserveringsverksted på Fyn utført bygnings- og fargearkeologiske undersøkelser i Odense Adelige Jomfrukloster. Den eldste delen av bygningen var opprinnelig bispegård og er fra 1508, og den yngste delen er fra 1630-tallet. På begynnelsen av 1700-tallet ble anlegget gjort om til adelig jomfrukloster, og de siste adelsfrøknene flyttet ut i 1970. Bakgrunnen for oppdraget er planer om revitalisering, restaurering og konservering av interiørene i bygningen, basert på godt dokumenterte farge- og bygningsarkeologiske undersøkelser. Undersøkelsene omfattet fem rom med varierende antall lag av puss, maling og dekor.

Fortidens minner i dagens landskap

NIKU utfører på oppdrag for Riksantikvaren miljøovervåkingsprogrammet *Fortidens minner i dagens landskap*.

Formålet er å skaffe oversikt over utvikling og årsaker til tap og skade på automatisk fredete kulturminner. Registrering av tap og skade har pågått siden 2002 i henhold til det nasjonale målet at det årlige tapet av kulturminner og kulturmiljøer som følge av fjerning, ødeleggelse eller forfall skal minimeres og innen 2020 ikke overstige 0,5 % årlig. 16 kommuner overvåkes med femårs intervaller. I undersøkelsen kartlegges arealtyper og kulturminnenes tilstand, og hvert enkelt kulturminne blir kartfestet.

Overvåking av tilrettelagte kulturminner

Målet med NIKUs forskningsprosjekt *Tilrettelagte kulturminner under lupen* har vært å kartlegge hvordan tilrettelagte kulturminner følges opp i ettertid. Det er gjort intervjuundersøkelse i ti nordnorske kommuner, som gjennom prosjektet *Fotefar mot nord* har tilrettelagt automatisk fredete kulturminner for publikum. I tillegg er det gjennomført en tilstandskartlegging på to av disse stedene, nærmere bestemt Kirkegårdsbukta og Selvika i henholdsvis Hammerfest og Måsøy kommune. Det er

også utviklet en metode for overvåking av tilrettelagte kulturminner som understreker viktigheten av å kartlegge kulturminnenes tilstand og sårbarhet før tilrettelegging finner sted.

Lokal kunnskap om landskap og økologi i fjordområder

NIKU er prosjektleder for prosjekter i det tverrfaglige *Fávllisnettverket*, hvor man blant annet jobber med dokumentasjon og kartlegging av lokal kunnskap om landskap og økologi i fjordområder, og undersøker hvor relevant den lokale kunnskapen er i forbindelse med forvaltning av kulturmiljøer, landskap og naturressurser. Lokal kunnskap er en del av den ikke-materielle kulturarven og omfatter blant annet kunnskap om lokaliteter på sjø og land, stedsnavn, médmerker og offerplasser og fortellinger knyttet til stedsnavn, fiske og fangst, sesongvariasjoner osv. Prosjektet, som nå er inne i sitt tredje år, er et samarbeid mellom NIKU og Universitetet i Tromsø.

Fávllis-prosjektet fokuserer på lokal kunnskap om ressurser, fiske og fangst i de sjøsamiske områdene i Finnmark, slik som i Gurluovttgohppi/Godluktbukt i Varangerfjorden. Foto: Elin Myrvoll, NIKU.

Årsberetning

Virksomhetens art og lokalisering

Norsk institutt for kulturminneforskning, NIKU, er opprettet som en selveiende stiftelse av Miljøverndepartementet. NIKU er et uavhengig forskningsinstitutt som utvikler og leverer kunnskap og tjenester til eiere, brukere og forvaltere av kulturminner og kulturmiljø. NIKUs oppgave er å identifisere kulturminneverdi og å levere best mulige løsninger for prioriterte kulturminneverdier. NIKUs oppdragsgivere er offentlig forvaltning, kommuner, tiltakshavere, eiendomsutviklere og eiere av verdifulle kunstgjenstander. NIKUs målsetting er å være et nasjonalt og internasjonalt kompetansesenter innen anvendt kulturminneforskning. Det legges vekt på tverrfaglighet, både innen institusjonen og gjennom samarbeid med andre institusjoner.

NIKUs virksomhet drives fra hovedkontoret i Oslo og distriktskontorene i Tromsø, Trondheim, Bergen og Tønsberg. De tre sistnevnte kontorene har et spesielt fokus på middelalderarkeologi, mens kontoret i Tromsø arbeider med nordområdet og samiske forhold.

NIKUs 68 faste fagansatte er organisert i følgende fire fagavdelinger:

Arkeologiavdelingen

Avdelingens hovedoppgave er gjennom arkeologisk metode å samle inn, ta vare på og utvikle kunnskap om prioriterte verdier i arkeologiske objekter og sammenhenger. Avdelingen hadde 16 ansatte ved utgangen av 2009.

Bygningsavdelingen

Avdelingens hovedoppgaver er å fremskaffe ny kunnskap om eldre bygninger og anlegg, vurdere teknisk tilstand, sårbarhet og potensial for ny bruk, og utvikle ny kunnskap om kulturminners verdi og betydning og hvordan kulturminnene brukes og forvaltes i samfunnet. Avdelingen hadde 16 ansatte ved utgangen av 2009.

Konserveringsavdelingen

Avdelingens hovedoppgave er bevaring av kunst, inventar, dekor og overflater samt gjennomføring av fargearkeologiske undersøkelser av bygninger og fartøy. Avdelingen hadde 17 ansatte ved utgangen av 2009.

Landskapsavdelingen

Avdelingens hovedoppgaver er forskning og utredning for integrering av kulturminner, -miljø og -landskap i arealplanlegging, tjenesteoppdrag mot planer/tiltak på alle nivå, samt metodeutvikling og forslag til tiltak mot uønskete effekter av klima- og sosioøkonomiske endringer. Avdelingen hadde 19 ansatte ved utgangen av 2009.

Personale og organisasjon

I NIKU ble det utført 78,9 årsverk gjennom hele 2009, hvorav 4,8 årsverk var utført av korttidsengasjert personell. Antall fast ansatte (inkludert ansatte i permisjon) pr 31.12. 2009 var 80, mens antallet faste ansatte var 77 ved utgangen av 2008.

Kvinneandelen i instituttet var 65,8 % ved utgangen av 2009 mens den for vitenskapelige stillinger var 63,4 %. Styrets kvinneandel var 42,8 %. Gjennomsnittlig årslønn for kvinner var kr 440 935 mens den for menn var kr 483 819.

NIKU har likestillingsavtale. Denne er tuftet på lov om likestilling mellom kjønnene, som særlig tar sikte på å bedre kvinners stilling. Avtalen er tillegg til gjeldende særavtaler og overenskomster i NIKU. I henhold til denne avtalen er det opprettet et eget likestillingsutvalg, og avtalen har bestemmelser om at begge kjønn skal være representert i NIKUs ulike utvalg.

NIKU har løpende fokus på likestilling, og spesielt gjelder dette det forhold at gjennomsnittlig lønn i NIKU er høyere for menn enn for kvinner.

NIKU arbeider aktivt for å hindre diskriminering som følge av nedsatt funksjonsevne, etnisitet, nasjonal opprinnelse, hudfarge, religion eller livssyn. Aktivitetene omfatter blant annet rekruttering, lønns- og arbeidsvilkår, utviklingsmuligheter og beskyttelse mot trakassering.

Styret gjennomførte 6 møter i løpet av 2009.

Lokaler, helse, miljø og sikkerhet

Det er ikke rapportert noen arbeidsuhell med alvorlige skader i 2009. Det gjennomsnittlige sykefraværet var 4,8 %. Stiftelsen har fast avtale med bedriftshelsetjeneste. Alle stiftelsens kontorsteder har egne verneombud. NIKU fikk status som Inkluderende arbeidslivsbedrift 1. oktober 2007.

Virksomhetens art medfører verken betydelig forurensning eller utslipp som kan være til skade for det ytre miljø. Farlig avfall behandles i tråd med offentlige retningslinjer.

Faglige og økonomiske resultater i 2009

Faglig sett har NIKU hatt et år med mange interessante prosjekter. Som forskningsinstitutt sliter vi dog med at kulturminneforskning nasjonalt prioriteres lavt i forhold til andre miljøforskningstema. Dette håper vi på at det skal bli gjort noe med i de kommende år.

Stiftelsen fikk et driftsoverskudd på 890 142 kroner i 2009. Netto driftsinntekter i 2009 var på 63,7 millioner kroner, en økning fra 57 millioner kroner i 2008.

Stiftelsens eiendeler er bokført til 45,6 millioner kroner. Grunnkapitalen er 15 millioner kroner og samlet egenkapital utgjør 15,5 millioner kroner, eller 34 % av totalkapitalen. Instituttet har tilfredsstillende likviditet.

Skatteplikt er under vurdering, men NIKU har ikke motatt noen avklaring pr. d. d.

Fortsatt drift

Forutsetningene for fortsatt drift er til stede og regnskapet for 2009 er satt opp på dette grunnlaget. Utsiktene til den videre drift anses tilfredsstillende ved årets utgang. Dette er basert på uendret konkurransekraft, positive kontraktsutsikter generelt og stort sett uendrede bevilgninger fra det offentlige.

Årets overskudd:

Årets overskudd på 890 142 kroner overføres til Annen egenkapital.

Styret viser til revisjonsberetning for 2009.

Oslo, 13 april 2010

I styret for stiftelsen NIKU

Knut Grøholt
styreleder

Berit Skarholt
nestleder

Arvid Blindheim
styremedlem

Else Grete Broderstad
styremedlem

Hans Jacob Hansteen
styremedlem

Anna Helena Petersén
styremedlem

Ole Risbøl
styremedlem

Carsten Paludan-Müller
administrerende direktør

Resultatregnskap	Note	2009	2008
Driftsinntekter og driftskostnader			
Prosjektinntekter	8	73 186 248	65 425 026
Sum driftsinntekter		73 186 248	65 425 026
Direkte prosjektkostnader		9 464 497	8 438 072
Lønnskostnader m.m.	4,5	50 193 607	51 027 731
Avskrivning på driftsmidler	2	880 436	668 723
Annen driftskostnad		12 388 925	10 961 135
Sum driftskostnader		72 927 465	71 095 662
Driftsresultat		258 783	-5 670 636
Finansinntekter og finanskostnader			
Annen renteinntekt		685 254	1 616 262
Annen rentekostnad		53 895	19 550
Resultat av finansposter		631 359	1 596 712
Resultat før skattekostnad		890 142	-4 073 924
Ordinært resultat		890 142	-4 073 924
Årsoverskudd / årsunderskudd		890 142	-4 073 924
Overføringer			
Overført til / fra annen egenkapital		-890 142	4 073 924
Sum overføringer		890 142	-4 073 924

Balanse	Note	2009	2008
Eiendeler			
Anleggsmidler			
Varige driftsmidler			
Driftsløsøre, inventar o.a. utstyr	2	1 478 457	1 750 220
Sum varige driftsmidler		1 478 457	1 750 220
Finansielle anleggsmidler			
Investeringer i aksjer og andeler	3	30 001	30 001
Sum finansielle anleggsmidler		30 001	30 001
Sum anleggsmidler		1 508 458	1 780 221
Omløpsmidler			
Fordringer			
Kundefordringer	1	11 463 068	11 600 966
Andre fordringer		2 656 138	898 418
Sum fordringer		14 119 207	12 499 384
Bankinnskudd, kontanter o.l.	6	29 990 029	29 801 275
Sum omløpsmidler		44 109 236	42 300 659
Sum eiendeler		45 617 694	44 080 881
Egenkapital og gjeld			
Innskutt egenkapital			
Grunnkapital		15 000 000	15 000 000
Sum innskutt egenkapital		15 000 000	15 000 000
Opptjent egenkapital			
Annen egenkapital		516 382	-373 761
Sum opptjent egenkapital		516 382	-373 761
Sum egenkapital	7	15 516 382	14 626 239
Gjeld			
Avsetning for forpliktelser			
Pensjonsforpliktelser	5	7 152 743	5 868 872
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	1	2 531 958	2 285 894
Skyldig offentlige avgifter		4 183 366	5 236 216
Forskuddsinnbetalt på prosjekter		10 474 926	10 248 463
Annen kortsiktig gjeld		5 758 319	5 815 197
Sum kortsiktig gjeld		22 948 569	23 585 769
Sum gjeld		30 101 312	29 454 641
Sum egenkapital og gjeld		45 617 694	44 080 881

Oslo, 13 april 2010

I styret for stiftelsen NIKU

Knut Grøholt
styreleder

Berit Skarholt
nestleder

Arvid Blindheim
styremedlem

Else Grete Broderstad
styremedlem

Hans Jacob Hansteen
styremedlem

Anna Helena Petersén
styremedlem

Ole Risbøl
styremedlem

Carsten Paludan-Müller
administrerende direktør

NOTER

Note 1

Regnskapsprinsipper

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapsloven av 1998 og god regnskapsskikk.

Vurdering og klassifisering av balanseposter

Eiendeler bestemt til varig eie eller bruk er klassifisert som anleggsmidler. Andre eiendeler er klassifisert som omløpsmidler. Fordringer som skal tilbakebetales innen et år er uansett klassifisert som omløpsmidler. Ved klassifisering av gjeld er analoge kriterier lagt til grunn. Anleggsmidler vurderes til anskaffelseskost, men nedskrives til virkelig verdi når verdifallet forventes å ikke være forbigående. Anleggsmidler med begrenset økonomisk levetid avskrives planmessig. Langsiktig gjeld balanseføres til nominelt mottatt beløp på etableringstidspunktet. Langsiktig gjeld oppskrives ikke til virkelig verdi som følge av renteendring. Omløpsmidler vurderes til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på etableringstidspunktet. Kortsiktig gjeld oppskrives ikke til virkelig verdi som følge av renteendring. Enkelte poster er i samsvar med regnskapsloven vurdert etter andre regler og redegjøres for nedenfor.

Valuta

Pengeposter i utenlandsk valuta omregnes til balansedagens kurs.

Andre anleggsaksjer

Anleggsaksjer hvor NIKU ikke har betydelig innflytelse balanseføres til anskaffelseskost.

Fordringer

Kundefordringer og andre fordringer oppføres til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av en individuell vurdering av de enkelte fordringene. I tillegg gjøres det for øvrige kundefordringer en uspesifisert avsetning for å dekke antatt tap.

Pensjonsforpliktelser

Ved regnskapsføring av pensjonsforpliktelser er lineær opptjeningsprofil og forventet sluttlønn som opptjeningsgrunnlag lagt til grunn. Estimatavik og planendringer amortiseres over forventet gjenværende opptjeningsperiode i den grad de overstiger 10 % av den største av pensjonsforpliktelsene og pensjonsmidler (korridor).

Vurderingsprinsipp for prosjekter

Inntekter er bokført i henhold til vilkår for fakturering eller betalingsløfte i bevilgningsbrev eller kontrakt. For ikke avsluttede prosjekter er det beregnet forventet total kostnad av gjenstående aktiviteter. Dekningsbidrag for utført arbeid blir godskrevet arbeidsåret, med mindre gjenstående aktivitet koster mer enn det som da blir tilgjengelig av midler. I slike tilfeller overføres totalt forventet kostnad slik at forventet underdekning belastes første arbeidsår. Usikkerhet i forbindelse med enkeltprosjekter er for øvrig tatt hensyn til under inntektsføringen av prosjektene. For prosjekter som antas å gi tap, kostnadsføres hele det beregnede tapet umiddelbart. Under kortsiktig gjeld inngår posten forskuddsinnbetalinger fra kunder som er overført til 2010 etter vurdering av økonomisk og faglig fremdrift i hvert enkelt prosjekt og aktivitet.

Note 2

Varige driftsmidler

Anleggsmidler 2009					Sum varige driftsmidler
	Maskiner	Inventar	EDB HW	EDB SW	
Anskaffelseskost 01.01	481 474	878 991	1 318 072	431 224	3 109 761
Tilgang	0	90 873	445 411	62 387	608 671
Avgang	0	0	0	0	0
Anskaffelseskost 31.12	481 474	969 864	1 773 483	493 611	3 718 432
Akkumulerte av/nedskrivninger 31.12	223 822	712 487	917 509	386 158	2 239 976
Balanseført verdi pr. 31.12	257 652	257 377	855 974	107 453	1 478 457
Årets avskrivninger	97 527	226 028	470 654	86 227	880 436
Årets nedskrivninger	0	0	0	0	0
Forventet økonomisk levetid	3	5	3	3	
Avskrivningsplan	Lineær	Lineær	Lineær	Lineær	

Note 3

Aksjer

Navn på selskap:	Miljøalliansen AS
Eierandel:	16,67 %
Balansført verdi:	30 001 kr.

Note 4

Lønnskostnader, antall ansatte, godtgjørelser

Lønnskostnader

	2009	2008
Lønninger	38 290 368	35 827 967
Arbeidsgiveravgift	5 844 682	5 411 953
Pensjonskostnader	5 516 126	8 560 196
Andre ytelser	542 431	1 227 615
SUM	50 193 607	51 027 731

Antall utførende årsverk i 2009 var 78,9 inkludert korttidsengasjert personell. Tilsvarende tall for 2008 var 78 årsverk.

Ytelse til ledende personer:

	Daglig leder	Styret
Lønn	kr. 928 170	
Pensjonspremie	kr. 17 228	
Andre godtgjørelser		kr. 167 500

Kostnadsførte revisjonshonorarer for 2009 utgjorde kroner 118 729 totalt.

Av dette var kroner 41 500 bistand i regnskap og skatt, kroner 7 820 særattestasjon og kroner 69 409 i ordinær revisjon.

Note 5

Pensjonskostnader, -midler og -forpliktelser

Stiftelsen har pensjonsordninger som omfatter i alt 85 personer. Ordningene gir rett til definerte fremtidige ytelser. Disse er i hovedsak avhengig av antall opptjeningsår, lønnsnivå ved oppnådd pensjonsalder og størrelsen på ytelsene fra Folketrygden. Som aktuarmessige forutsetninger for demografiske faktorer og avgang er lagt til grunn vanlige benyttede forutsetninger innen forsikring. Selskapet er forpliktet til å ha tjenstepensjonsordning etter lov om obligatorisk tjenstepensjon. Selskapet har pensjonsordning som oppfyller kravene etter denne loven.

	2009	2008
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	5 829 377	6 068 841
+ Rentekostnad av pensjonsforpliktelsen	3 902 363	4 492 301
- Avkastning på pensjonsmidler	3 690 312	3 040 559
+ Administrasjonskostnad	114 533	94 374
+ Resultatført planendring - knekkpunkt	152 666	152 552
+ Resultatført estimatendringer og -avvik	0	1 409 987
= Netto pensjonskostnad inkl arbeidsgiveravgift	6 308 627	9 177 495
Opptjente pensjonsforpliktelser inkl. AGA	88 930 028	67 809 860
- Pensjonsmidler	68 166 749	61 985 218
= Beregnede pensjonsforpliktelser netto	20 763 279	5 824 642
- Ikke resultatført planendring - knekkpunkt	0	152 666
- Ikke resultatført aktuarielt (tap) gevinst	13 610 537	-196 895
= Balanseført netto pensjonsforpliktelse	7 152 743	5 868 872
Økonomiske forutsetninger		
Diskonteringsrente	5,80 %	5,30 %
Forventet lønnsregulering/pensjonsøkning	4,00 %	4,50 %
Forventet avkastning på fondsmidler	5,80 %	5,25 %

Note 6

Bundne bankinnskudd

I posten innestående bank utgjør bundne bankinnskudd kroner 2 055 608.

Note 7

Avstemming av egenkapitalen

	Grunnkapital	Annen EK	Sum
Egenkapital 01.01	15 000 000	-373 761	14 626 239
Årets resultat		890 142	890 142
Egenkapital 31.12	15 000 000	516 382	15 516 382

Note 8

Prosjektinntekter består av:

	2009	2008
Grunnbevilgning	6 795 000	5 300 000
Strategiske Instituttprogrammer	8 696 470	8 834 008
Andre oppdrag	57 694 778	51 291 018
SUM	73 186 248	65 425 026

Til styret i stiftelsen
NIKU

REVISJONSBERETNING FOR 2009

Vi har revidert årsregnskapet for stiftelsen NIKU for regnskapsåret 2009, som viser et overskudd på kr 890 142. Vi har også revidert opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet. Årsregnskapet består av resultatregnskap, balanse og noteopplysninger. Regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge er anvendt ved utarbeidelsen av regnskapet. Årsregnskapet og årsberetningen er avgitt av Stiftelsens styre og daglig leder. Vår oppgave er å uttale oss om årsregnskapet og øvrige forhold i henhold til revisorlovens og stiftelseslovens krav.

Vi har utført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder revisjonsstandarder vedtatt av Den norske Revisorforening. Revisjonsstandardene krever at vi planlegger og utfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon. Revisjon omfatter kontroll av utvalgte deler av materialet som underbygger informasjonen i årsregnskapet, vurdering av de benyttede regnskapsprinsipper og vesentlige regnskapsestimater, samt vurdering av innholdet i og presentasjonen av årsregnskapet. I den grad det følger av god revisjonsskikk, omfatter revisjon også en gjennomgåelse av stiftelsens formuesforvaltning og regnskaps- og intern kontroll-systemer. Vi mener at vår revisjon gir et forsvarlig grunnlag for vår uttalelse.

Vi mener at

- årsregnskapet er avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettvise bilde av stiftelsens økonomiske stilling 31. desember 2009 og av resultatet i regnskapsåret i overensstemmelse med god regnskapsskikk i Norge
- ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge
- opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter
- stiftelsen er forvaltet og utdelinger er foretatt i samsvar med lov, stiftelsens formål og vedtektene for øvrig.

Oslo, 13. april 2010
BDO AS, org.nr.994 855 573

Tommy Bennin
Statsautorisert revisor

Publikasjoner og annen formidling 2009

NIKUs egne serier (se lenger ned) kan lastes ned som pdf-filer eller bestilles fra www.niku.no.

- 26 Artikler i vitenskapelige tidsskrifter (* = m/referee)
- 2 Fagbøker, lærebøker eller andre selvstendige utgivelser
- 19 Artikler/kapitler i fagbøker/konferanserapporter og lignende
- 113 Vitenskapelige foredrag/forelesninger
- 6 Ledere/kommentarer/anmeldelser o.l.
- 16 Rapporter i NIKU-serier
- 7 Rapporter i eksterne rapportserier
- 325 Upubliserte rapporter

Artikler i vitenskapelige tidsskrifter (* = m/referee)

Brendalsmo, A.J. 2009. Kirkens gårder: forholdet mellom kirker og gårdstun i norsk middelalder. - s. 81-88 ill. in Martens, J., Martens, V.V. & Stene, K. (eds.) *Den tapte middelalder? : middelalderens sentrale landbebyggelse*. Varia. Kulturhistorisk Museum, Universitetet i Oslo. (71). Oslo: Kulturhistorisk museum, Fornminneseksjonen.

*Dammann, Å. 2009. Kirkeinteriører - vern og bruk. - Fortidsminneforeningens årbok 163: s. 87-93 ill. Fortidsminneforeningen, Oslo.

Ekstrøm, H. 2009. An osteoarchaeological analysis of the skeletal material from the Nonneseter Convent in Bergen uncovered in 2006. - 9 s. in Øye, I. (ed.) *Osteoarchaeological analyses from medieval Bergen*. The Bryggen Papers, Supplementary Series 8. Fagbokforlaget. Vigmostad & Bjørke AS, Bergen.

*Eldal, J.C. 2009. Kontroll og sikker forvaring: funksjon og form i norske tollboder før funksjonalismen. - Fortidsminneforeningens årbok 163: s. 137-150. Oslo.

Flyen, A.C. 2009. Nedbryting av kulturminner på Svalbard. - s. 84-89 in NB21. Nasjonalbibliotekets fagtidsskrift. (1/2009). Nasjonalbiblioteket. Oslo.

Fossheim, H.J. & Sellevold, B. 2009. Menneskelige levninger. Forskning på menneskelig materiale. - FBIB - Forskningsetisk bibliotek De nasjonale forskningsetiske komiteer [Online].

*Grah, W. 2009. Ett kulturminne i vardande. - Tidsskrift for kulturforskning 8(1): s. 5-16. Novus Forlag.

*Hvinden-Haug, L.J. 2009. Arkitektur i Nord-Norge (Bokanmeldelse). - Kunst og Kultur (4): s. 250-252. Universitetsforlaget. Oslo.

*Hvinden-Haug, L.J. 2009. Den eldre barokken i Norge - Bygningenes former og rommenes fordeling. - s. 62-71 in Arkitektur i Norge. Årbok 2009. Pax forlag/Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design. Oslo.

*Hvinden-Haug, L.J. 2009. Hafslund hovedgård. - Fortidsminneforeningens årbok 163: s. 81-86 ill., planer. Fortidsminneforeningen. Oslo.

*Hvinden-Haug, L.J. 2009. Den eldre barokken i Norge (Review) - Bygningenes former og rommenes fordeling 1660-1733. - Arkitektur N. Byggekunst, landskap, interiør (1). s. 72. Norske arkitekters landsforbund. Oslo.

*Jerpåsen, G. 2009. Application of visual archaeological landscape analysis - some results. - Norw. Arch. Review 42(2): s. 123-145.

Larsen, K. & Berg, S.K. 2009. Byutvikling med spor av industri. - PLAN - Tidsskrift for samfunnsplanlegging, bolig og byplan og regional utvikling 2009(5): s. 38-45. Universitetsforlaget. Oslo.

Lorvik, K. 2009. Life and death in the early town. An osteoarchaeological study of the human skeletal remains from St. Mary's churchyard, Bergen. - 97 s. in Øye, I. (ed.) *Osteoarchaeological analyses from medieval Bergen*. The Bryggen Papers, Supplementary Series 8. Fagbokforlaget, Bergen.

Martens, J., Martens, V.V. & Stene, K. (eds.) 2009. Den tapte middelalder? Middelalderens sentrale landbebyggelse. - Varia. Kulturhistorisk Museum, Universitetet i Oslo. 71. 205 s. Kulturhistorisk museum, Universitetet i Oslo.

Martens, V.V. 2009. Vassås-prosjektet. Et ødegårdsanlegg på Gran nordre, Hof kommune, Vestfold. - 175-189 in Martens, J., Martens, V.V. & Stene, K. (eds.) *Den tapte middelalder? Middelalderens sentrale landbebyggelse*. Varia. Kulturhistorisk Museum, Universitetet i Oslo. 71. Kulturhistorisk museum, Universitetet i Oslo.

*McLees, C. 2009. A carved medieval chess king found on the island of Hitra, near Trondheim, Norway. - Medieval Archaeology 2009(53): pp. 315-321. Maney Publishing, UK.

*Mydland, L. 2009. Silkestrømper i tresko. - Fortidsminneforeningens årbok 163: s. 65-72. Fortidsminneforeningen. Oslo.

*Mydland, L. 2009. Skolehus på museum. - Årbok for Norsk Utdanningshistorie 26: s. 128-161. Stiftelsen SKOLEN, Bergen.

*Norsted, T. & Lande, M. 2009. Edvard Munchs barndomshjem. - Fortidsminneforeningens årbok (163): s. 37-48. Fortidsminneforeningen/Oslo.

*Risbøl, O. 2009. Fugleperspektiv på kulturminner. Bruk av flybåren laserskanning i arkeologien. - Viking. Norsk arkeologisk årbok LXXII: ss. 211-226. Norsk Arkeologisk Selskap.

*Saglie, I.-L. & Swensen, G. 2009. Reusing the past: Popular architecture in Golsfjellet summer mountain farm area. - Nordisk arkitekturforskning (2). 14 s. [Trondheim]: Nordisk forening för arkitekturforskning.

Sellevold, B. 2009. Etik og gamle skjeletter. - FBIB - Forskningsetisk bibliotek De nasjonale forskningsetiske komiteer [Online].

*Storsletten, O. 2009. "Et slikt tømret Guds værelse". - Fortidsminneforeningens årbok 163: s. 95-100 ill. Fortidsminneforeningen.

*Wedvik, B. 2009. Ikke-destruktiv undersøkelse og fotodokumentasjon av limfargedekor med hovedfokus på bruk av infrarødt lys og løsemidler. - Meddelelser om Konservering (1/2009): pp 3-10. ill. København.

*Winness, M. 2009. Bevaring av interiører. - Fortidsminneforeningens årbok (163): 101-106.

Fagbøker, lærebøker eller andre selvstendige utgivelser

Fageraas, K. 2009. Mellom næring og samfunnsoppdrag. Skog- og utmarksforvaltning på statens grunn gjennom 150 år. - Statskog, Namsos. 123 s. ill.

Reed, I. 2009. Trønderkeramikk. "Adskillige Sorter Krustøi". - Tapir Akademisk Forlag, Trondheim. 239 s. ill.

Artikler/kapitler i fagbøker/konferanse-rapporter og lignende

Brønne, J. 2009. "The Functionalistic Database". The use of a database to organise large quantities of information collected through architectural paint research. - pp. 90-101 in *Materiality*. ERA 21. Brno, Tsjeckia.

Brønne, J. 2009. De visuelle endringene i et bybilde. Hvordan farge- og bygningsarkeologiske undersøkelser gir oss ny kunnskap om bygningshistorien på Røros. - ss. 189-200 ill. in Engen, E. (ed.) *Norsk Kulturminnefond - de første fem årene*. Røros: Norsk kulturminnefond.

Brønne, J. 2009. Ledaal. Farger, tapeter og malt dekor. - s. 128-132. ill. in Bore, O.M. & Schjeld, H. (eds.) *Ledaal: en historisk gjennomgang og restaureringsarbeider 1997-2001*. Stavanger Museum.

Brønne, J. 2009. "Layers of misunderstanding": The challenge of understanding, interpreting, and organising the results from architectural paint research. - pp 113-122. ill. in Jablonski, M. & Matsen, C. (eds.) *Architectural Finishes in the Built Environment*. Archetype Publications Ltd. London.

Brendalsmo, A.J. 2009. I gråsonen mellom gården og byen: et kildeproblem eller et definisjonsspørsmål?. - s. 147-197 ill., kart in Brendalsmo, A.J., Eliassen, F.-E. & Gansum, T. (eds.) *Den Urbane underskog. Strandsteder, utvekslingssteder og småbyer i vikingtid, middelalder og tidlig nytid*. Oslo: Novus forlag.

Brendalsmo, A.J. & Bonnier, A.C. 2009. Steinkirkebyggingen i Jämtland. Hvor kom middelalderens kirkebyggere fra? - ss. 92-129 in Iregren, E., Alexandersen, V. & Redin, L. (eds.) *Västerhus Kapell, kyrkogård och befolkning*. Kungl. Vitterhetsakademien, Stockholm.

Brendalsmo, A.J., Eliassen, F.-E. & Gansum, T. 2009. Introduksjon: Den urbane underskog. - s. 7-18 in Brendalsmo, A.J., Eliassen, F.-E. & Gansum, T. (eds.) *Den urbane underskog. Strandsteder, utvekslingssteder og småbyer i vikingtid, middelalder og tidlig nytid*. Novus forlag. Oslo.

Daugstad, K., Skar, B., Bertelsen, R., Schanche, A. & Swensen, G. 2009. Kulturminner og kulturmiljøer - syntese av forskningsresultater. - s. 31-44 in Tærum, E.R. & Jaren, V. *Landskap i Endring - Slutt-rapport. landskap i endring - bruk og forvaltning av kulturmiljø og naturressurser*. Norges Forskningsråd, Oslo.

Grahn, W. 2009. Interseksjonella konstruktioner av norskhet i nutida kulturminnesforvaltning. - Linköping Electronic Conference Proceedings. Kultur-Natur: Konferens för kulturstudier i Sverige 2009, Norrköping 15-17 juni 40(27): pp. 311-326. Linköping Electronic Press.

Heggenhougen, B. 2009. Ledaal, konservering av 1800-talls tapet-border og supraporter i tre rom. - s. 142-145 in Bore, O.M. & Schjelderup, H. (eds.) *Ledaal: en historisk gjennomgang og restaureringsarbeider 1997-2001*. Stavanger museum.

Hvinden-Haug, L.J. 2009. Europeisk i Norge: herregårdsarkitekturen under det eldre eneveldet. - s. 29-31 ill., plan. in *Nordiske herregårdsmiljøer i fortid, nutid og fremtid: Nordisk slots- og herregårdssymposium: rapport*. Dansk Center for Herregårdsforskning.

Olstad, T.M. 2009. The red coast of north Norway. - s. 190-200 in Jablonski, M. & Matsen, C. (eds.) *Architectural Finishes in the Built Environment*. Archetype publications, London.

Olstad, T.M. 2009. Regn og røde vegger. - s. 119-130 in Engen, E. (ed.) *Norsk Kulturminnefond - de første fem årene*. Norsk Kulturminnefond. Røros.

Paludan-Müller, C. 2009. L'Europe : un espace limité et fragmenté à la lisière des blocs continentaux. Carrefours, champs de bataille et creuset. - s.83-92 in *La patrimoine et au-delà*. Council of Europe Publishing: Strasbourg.

Risbøl, O. 2009. Laserskanning. - kap. 6.3.6 in Indrelied, S. *Arkeologiske undersøkelser I vassdrag*. Faglig program for Sør-Norge. Riksantikvaren, Oslo.

Swensen, G. 2009. The Regimes of heritage Discourses: encounters between official statements and personal affiliations. - p. 130 in *Byggstena/Substances. The 31st Nordic Ethnology and Folklore conference 2009*.

Swensen, G. & Haupt, T. 2009. Cultural tourism and heritage preservation in marginal coastal areas: challenges and possibilities. - 11 s. in *Conference Proceedings. Resorting to the Coast. Tourism, Heritage and Cultures of the Seaside*. Centre for Tourism and Cultural Change, Leeds Metropolitan University, UK.

Swensen, G. & Sæter, O. 2009. Multiple Memories – Subjective Dimensions in Heritage Appreciation. - pp. 603-613 in Lira, S. & al, E. (eds.) *Sharing Cultures 2009. International Conference on Intangible Heritage*. Pico Island, Azores, Portugal. Green Lines Instituto para o Desenvolvimento Sustentável. Portugal.

Tveit, M.S. & Jerpåsen, G. 2009. Visual and archaeological landscape analysis in the urban fringe. - in Ghersi, A. & Mazzino, F. *Landscape and ruins. Planning and design for the regeneration of derelict papers*. Proceedings, ECLAS conference september 2009, Genova. University of Genova, Faculty of architecture, Polis department, landscape section.

Vitenskapelig foredrag/forelesninger

Barlindhaug, S. 2009. The "Finnmark Act" and land Use Mapping in Sápmi. Lecture at the Canadian Archaeological Association Annual Meeting. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Lecture, University Of British Colombia, Canada. 13.05.2009.

Barlindhaug, S. 2009. Cultural sites, traditional knowledge and participatory mapping; Long-time landscape use in Sápmi. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Lecture at The Spatial, Knowledge and Information conference, Canada. 19.02.2009.

Barlindhaug, S. 2009. Traditional knowledge, displacement and landscape perception. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Paper

- presented at; The Danish PhD School in Archaeology, Sønderborg October 2009. Archaeological theory: the philosophical legacy and current challenges.
- Barlindhaug, S. 2009. Historisk bruk og kulturminner. Deltagende kartlegging integrert i et GIS-verktøy. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Presentasjon av paper på Norges Forskningsråds konferanse; Samisk Forskning i Nye Spor, Kautokeino 26-27.11.2009.
- Barlindhaug, S. 2009. Cultural sites, traditional knowledge and participatory mapping; Long-time landscape use in Sápmi. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Forskningsseminar, Universitetet i Tromsø, Institutt for Arkeologi, 20.11.2009.
- Berg, S.K. & Larsen, K. 2009. Industrial heritage in the post-industrial city. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, D4 Conceptual and methodological aspects of evaluation and redevelopment, TICCIH congress, Freiberg 31.08-05.09.2009.
- Brænne, J. 2009. Tradisjonell overflatebehandling, dekor og fargebruk. Interiør. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Kurs i gamle håndverk. Overflatebehandling av eldre hus, ute og inne. Materialar og fargebruk. Valdres Folkemuseum 17-18.09.2009.
- Brænne, J. 2009. Arkitektur. Äldre ytbehandling. Exteriör. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Göteborgs Universitet. Avd. för Kulturvård. Mai 2009.
- Brænne, J. 2009. Färgtradition på trähus i Norge. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Göteborgs Universitet. Avd. för Kulturvård. Mai 2009.
- Brænne, J. 2009. Arkitektur och fartyg-materialer och färger. Färg- och bygningsarkeologiska undersökningar. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Göteborgs Universitet. Avd. för Kulturvård. Mai 2009.
- Brænne, J. 2009. Modernism och Ytor. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Göteborgs Universitet. Avd. för Kulturvård. mai 2009.
- Brænne, J. 2009. Ytor. Interiör. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Göteborgs Universitet. Avd. för Kulturvård. mai 2009.
- Brænne, J. 2009. Fargetradisjon på trehus i Norge. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, HiST. Avd. for Teknologi. Bygningsvern. Trondheim 19.01.2009.
- Brænne, J. 2009. Arkitektur og fartøy - Materialer og farger. Farge- og bygningsarkeologiske undersøkelser. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, HiST. Avd. for Teknologi. Bygningsvern. Trondheim 19.01.2009.
- Brænne, J. 2009. Arkitektur, farger og jernbanestasjoner. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, ROM Eiendomsutvikling. NSB. Oslo 12.03.2009.
- Brænne, J. 2009. Rokokkoens; Interiører, farger og dekor. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, DocoRokokko. Seminar om 1700- tallet. ICOMOS Norge og Hafslund AS. Hafslund Hovedgård. 26.-27.11.2009.
- Brænne, J. 2009. Rørospigmentene. Hvordan ble de fremstilt, og hvordan kan de benyttes i dag. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Håndverkerdagene. Høgskolen i Sør-Trøndelag/Rørosmuseumet. Røros. 19.08.2009.
- Brænne, J. 2009. Tradisjonelle overflatebehandlinger benyttet i Norge. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Håndverkerdagene. Høgskolen i Sør-Trøndelag/Rørosmuseumet. Røros. 20.08.2009.
- Brænne, J. 2009. Norske interiører. Tradisjonelle farger og materialer benyttet til overflatebehandling. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Håndverkerdagene. Høgskolen i Sør-Trøndelag/Rørosmuseumet. Røros. 21.08.2009.
- Brænne, J. 2009. Hvordan "leser" vi eldre bygninger? Datering, tilstandsbeskrivelse og forslag til tiltak. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Workshop. Seminar for Håndverksnettverket. Aulestad 07.09.2009.
- Brænne, J. 2009. Tradisjonell overflatebehandling, material- og fargebruk. Eksteriør. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Kurs i gamle håndverk. Overflatebehandling av eldre hus, ute og inne. Materialar og fargebruk. Valdres Folkemuseum 17-18.09.2009.
- Brænne, J. 2009. Workshop: Eksteriør, del 2. Presentasjon av resultata frå workshopens del 1. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Kurs i gamle håndverk. Overflatebehandling av eldre hus, ute og inne. Materialar og fargebruk. Valdres Folkemuseum 17-18.09.2009.
- Brænne, J. 2009. Workshop: Eksteriør, del 1. Skade- og tilstandsbedømming av eldre overflater. Utarbeide forslag til tiltak. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Kurs i gamle håndverk. Overflatebehandling av eldre hus, ute og inne. Materialar og fargebruk. Valdres Folkemuseum 17-18.09.2009.
- Brænne, J. 2009. Tradisjonell overflatebehandling, material- og fargebruk. Eksteriør. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Kurs i gamle håndverk. Overflatebehandling av eldre hus, ute og inne. Materialar og fargebruk. Valdres Folkemuseum 17-18.09.2009.
- Brænne, J. 2009. Workshop: Interiør, del 2. Skade- og tilstandsbedømming av eldre måla og dekorerte overflater. Presentasjon av resultata fra workshopens del 1. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Kurs i gamle håndverk. Overflatebehandling av eldre hus, ute og inne. Materialar og fargebruk. Valdres Folkemuseum 17-18.09.2009.
- Brænne, J. 2009. Workshop: Interiør, del 1. Skade- og tilstandsbedømming av eldre måla og dekorerte overflater. Utarbeide forslag til tiltak. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Kurs i gamle håndverk. Overflatebehandling av eldre hus, ute og inne. Materialar og fargebruk. Valdres Folkemuseum 17-18. 09.2009.
- Brænne, J. 2009. "Konservativen" i Halden. Landets eldste teaterscene. Historikk, fargeundersøkelser. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Seminaret. Konservativen i Halden. Veien videre. Halden 02.04.2009.
- Brænne, J. 2009. Maling og gamle hus. Om eksteriør- og dekorasjonsmaling. Praktiske råd om gamle malingsteknikker. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Seminar i Oslo. Byantikvaren. 24.09.2009.
- Brænne, J. 2009. The Scandinavian experience of using linseed oil and other paints. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Conference. Traditional Paint Forum/The Society for The Preservation of Ancient Buildings. London 12.10.2009.
- Brænne, J. 2009. Tradisjonelle metoder og materialar til utandørs behandling av trehus. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Seminar om restaurering av eldre hus. De Heibergske Samlinger - Sogn Folkemuseum. 03-04.06.2009.
- Brænne, J. 2009. Tradisjonelle metoder og materialar til innandørs behandling av trehus. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper,

- De Heibergske Samlinger - Sogn Folkemuseum. Seminar om restaurering av eldre hus. 03-04.06.2009.
- Brænne, J. 2009. Tilstands- og skadevurdering av trebygninger. Utarbeide forslag til tiltak. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Workshop. De Heibergske Samlinger - Sogn Folkemuseum. Seminar om restaurering av eldre hus. 03-04.06.2009.
- Brænne, J. 2009. Funksjonalismens farger og materialer. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Seminaret "Fargebruk i arkitektur - inne og ute." Arkitekturakademiet, Oslo 24.05.2009.
- Brænne, J. 2009. Norwegian rural building tradition and decorated interiors. A comparison between the Norwegian and Swedish material. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Konferansen: Hälsingegårdar as World Heritage Site: Expert meeting on vernacular wooden architecture in the northern coniferous region 03.-05.03.2009, County of Gävleborg.
- Brænne, J. 2009. Tradisjonell overflatebehandling, eksteriør. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, HiST. Avd. for Teknologi. Bygningsvern. Trondheim 19.01.2009.
- Brænne, J. 2009. Tradisjonell overflatebehandling av eksteriører. II. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, HiST. Avd. for Teknologi. Bygningsvern. Trondheim 19.01.2009.
- Brænne, J. 2009. Arkitektur, materialer, farger og jernbanestasjoner. Farge- og bygningsarkeologiske undersøkelser. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, ROM Eiendom. NSB. Oslo 12.03.2009.
- Brendalsmo, A.J. 2009. Fakultetsopponent ved dr.disputas, "Mellan makten och himmelriket". - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Lunds Universitet: Ing-Marie Nilsson. 11.12.2009.
- Brendalsmo, A.J. 2009. By og kirke i middelalderen - et arkeologisk perspektiv. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Undervisning UiO, arkeologi, ARK1030. 24.03.2009.
- Eldal, J.C. 2009. Migration and Altarpieces in early Norwegian America. Norwegian-American Historical Association (Norway Chapter), Seminar. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, The Norwegian Emigrant Museum, Ottestad. 27.06.2009.
- Eythorsson, E. 2009. Traditional ecological knowledge, socio-ecological change and resource rights. Summerizing perspectives. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Tromsø, Dr.gradskurs 22.-24.04.2009.
- Eythorsson, E. 2009. Mapping Ecological Change in Northern Landscapes/Seascapes: Resources, Livelihood and Cultural Heritage in Coastal Sami Fjord Landscapes in Finnmark. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Konferansen "Mapping and Monitoring of Nordic Vegetation and Landscapes, Hveragerdi, Island. 16.-18.09.2009.
- Eythorsson, E. 2009. Tradisjonell kunnskap og forvaltning av fjorder. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Kautokeino, Programkonferanse NFR (Samisk forskning) 26-27.11.2009.
- Fageraas, K. 2009. Vega: Life-modes and Cultural Heritage. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Workshop Vega, prosj. Kulturarv og verdiskaping i et kyst-innlandsperspektiv 08.10.2009.
- Grahn, W. 2009. Nordiskt forskarnätverk om kulturminnes-/miljöförvaltningens grunder, vidareutveckling av samarbetet. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Nordic Network for Research on Cultural Heritage Management. 02.04.2009.
- Grahn, W. 2009. Vad är normalt? Ras, klass och kön i museer och kulturarv. - Tema: Kunskap och kommunikation. Fristående kurs. Göteborg, institutionen för globala studier, Museion. 23.04.2009.
- Grahn, W. 2009. Nationella minoriteter och kulturminnesförvaltning. - Institutionen för Kulturarv, Göteborg. Doktoran och forskarseminariet. Göteborgs universitet, institutionen för Kulturarv. 04.11.2009.
- Grahn, W. 2009. National minorities revisited. Cultural heritage and national minorities in new theoretical settings. - Nordic Network for Research on Cultural Heritage Management. Marstrand. 12-13.08.2009.
- Grahn, W. 2009. Kulturminnen, interseksjonalitet och det gränsöverskridande. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, KAFF-prosjektets avslutningskonferanse. 21.10.2009.
- Grahn, W. 2009. Identitetsskapande värden och överväganden. Del i seminariet: Identitetsskapande värde i ett mångkulturellt samhälle. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Riksantikvarieämbetet, Stockholm. 15.05.2009.
- Grahn, W. 2009. Genus och kulturminnesförvaltning. - Masterprogrammet, Institutionen för Kulturarv, Göteborg. Integrated Conservation masterkurs. Göteborgs universitet. 10.11.2009.
- Grahn, W. 2009. Cultural heritage and tourism. Four days of fulltime lecturing. - Training of Trainers. Rural Center Timisoara, Rumania, 16-19.11.2009.
- Guttormsen, T.S. 2009. Den bryssomme arkeologien. Perspektiver på arkeologibruk i det offentlige rom belyst ut fra senmoderne fortellinger om fortidens veier. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Fredagsseminarrekke ved avdeling for arkeologi ved IAKH, Universitetet i Oslo. 09.10.2009.
- Guttormsen, T.S. 2009. Narrations of road historical landscapes. Paper at the session "Narrating landscape and environment: real and unreal stories". - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Royal Geographical Society Annual Conference in Manchester, UK, 26-28.08.2009.
- Guttormsen, T.S. 2009. Roadscapes and Pastscapes. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Approaches to landscape: PhD seminar in Athens, 30.03.-03.04.2009.
- Guttormsen, T.S. 2009. Archaeology in Dialogue. A historiographical approach to roads. "Arcaeological theory. The philosophical legacy and current challenges. The Danish PhD School in Archaeology" (organized by professor Bjørnar Olsen, University of Tromsø). - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Ph.D.-seminar, Sandbjerg Gods in Sønderborg, Århus, Danmark. 21-24.10.2009.
- Guttormsen, T.S. 2009. Landskapsforståelse, historiebruk og bevaring: Hvordan er forvaltningsarkeologiens ideologi en "bevaringsfenomenologi"? - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Seminaret "Forvaltningsarkeologi mot 2020. Hvorfor bevarer vi, hva og hvordan?", Riksantikvaren 09.06.2009.
- Hagen, D., Eide, N., Flyen, A.C. & Vistad, O.I. 2009. Environmental impacts from human traffic at Svalbard? - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Svalbardkurset 2009.
- Hagen, D., Eide, N., Flyen, A.C., Vistad, O.I. & Fangel, K. 2009. Miljøeffekter av ferdsel? Registrering og vurdering av slitasje og forstyrrelse på vegetasjon, kulturminner og dyreliv. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, "Nordområdeforskning - et nasjonalt løft eller

- en regional satsing?!" Forskningsrådets Nordområdekonferanse 2009, Oslo.
- Hvinden-Haug, L.J. 2009. Herskkelig bebyggelse i Norge på 1700-tallet. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, DocoRokokko. Seminar Hafslund hovedgård v/ ICOMOS Norge. Arrangør Lars Jacob Hvinden-Haug og Linda Veiby. 26-27.11.2009.
- Hvinden-Haug, L.J. 2009. Hafslund hovedgårds bygningshistorie. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, DocoRokokko. Seminar Hafslund hovedgård v/ ICOMOS Norge. Arrangør Lars Jacob Hvinden-Haug og Linda Veiby. 26-27.11.2009.
- Hvinden-Haug, L.J. 2009. Europeisk i Norge: herregårdsarkitekturen under det eldre eneveldet. . - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Nordisk Slots- og Herregårdssymposium, Dansk Center for Herregårdsforskning. Gammel Estrup. 17.-19.09.2009.
- Jerpåsen, G. & Tveit, E.S. 2009. Visual and archaeological landscape analysis in the urban fringe. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, ECLAS international conference, september 2009, Genoa, Italy.
- Johansen, L.-M.B. 2009. NAM, Resultatbørs. NIKUs geofysiske prosjekter 2009. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, 05.11.2009.
- Lorvik, K. 2009. Mennesker i middelalderbyen. Skjelettene fra Maria-kirken i Bergen. -. Onsdagskvelder i Bryggens Museum. 13.05.2009.
- Martens, V.V. 2009. Archaeological stratigraphical and contextual significance of in situ preservation. . - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, EAA 2009, European Association of Archaeologists, Riva del Garda, 15th-20th September. Session: Preserving, monitoring and presenting in situ archaeological remains, Friday September 18th, 2009.
- Mydland, L. 2009. School house as museums - what kind of stories are told?. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, CSAA - Historical Society of Iowa. Independence, Iowa, USA. 01.10.2009.
- Myrvoll, E.R. 2009. Samiske helligsteder. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Foredrag på "Oppstartseminar, Kulturminneforvaltningens kunnskapsbehov", 28.02.2008, Riksantikvaren, Oslo.
- Myrvoll, E.R. & Norsted, T. 2009. Rock Paintings of the Norwegian Far North. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, International Congress of Rock Art, Sao Raimondo Nonato, Brasil, 29. June - 3. July 2009.
- Myrvoll, M. 2009. Kunnskapstradisjon og samiske helbredere. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Konferanse om samisk i opplæringen i Troms, 27.11.2009.
- Myrvoll, M. 2009. "... å skifte ut øverste guderekke". Samisk virkelighetsforståelse og eksemplet de underjordiske. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Studiet "Samisk kulturkunnskap med fokus på det lulesamiske området", Universitetet i Tromsø 19.02.2009.
- Myrvoll, M. 2009. Kunnskapstradisjon og samiske helbredere. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Studiet "Samisk kulturkunnskap med fokus på det lulesamiske området". Universitetet i Tromsø 19.02.2009, Drag.
- Myrvoll, M. 2009. Forestillinger og praksis knyttet til døden. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Studiet "Tro og livssyn i Sápmi", Sámi Allaskuvla/Samisk Høgskole, Kautokeino 25.03.2009.
- Myrvoll, M. 2009. Gosa bassi várit leat jávkan?. Kor e de hellige fjellan?. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Samisk forskermaraton, Senter for samiske studier, Universitetet i Tromsø 05.02.2009.
- Myrvoll, M. 2009. Kunnskapstradisjon og samiske helbredere. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Studiet "Tro og livssyn i Sápmi", Sámi Allaskuvla/Samisk Høgskole, Kautokeino 25.03.2009.
- Myrvoll, M. 2009. HER - som sted, kultur og identitet. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Petter Dass-seminaret "Gudstjenesten og stedet", Den Norske Kirke, Alstahaug 16-17.09.2009.
- Myrvoll, M. 2009. Noaiden i Bassevárre. Sjamanen i Helligtind. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Foredrag på Kvinneforskermaraton, forskningsdagene, UiT, 19.09.2009.
- Myrvoll, M. 2009. Å være eller ikke være same - er det et spørsmål? . - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Konferansen Ålvar att korsa: Bygga broar eller vada? Traditionell och akademisk kunnskap i samisk forskning. Vaartoe Center för samisk forskning, Umeå universitet, Sverige 4-06.03.2009.
- Myrvoll, M. 2009. Å bytte ut øverste guderekke. Samisk virkelighetsforståelse og eksemplet de underjordiske. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Studiet Samisk kulturkunnskap, UiT Tromsø 31.01.2009.
- Myrvoll, M. 2009. Bare gudsordet duger. Forestillinger og praksis i samisk folketro. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Konferanse i regi av Samisk Kirkeråd i Tromsø 23.09.2009.
- Norsted, T. 2009. Bergkunst. Kontekst, egenart, teknikk og konservering. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, For master-studenter. Universitetet i Oslo, IAKH. 24.09.2009.
- Norsted, T. 2009. Bergkunst. Kontekst, egenart, teknikk og konservering. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, For bachelor-studenter. Universitetet i Oslo, Institutt for arkeologi, konservering og historie. 09.02.2009.
- Norsted, T. 2009. Cave Paintings in Central Norway. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, "Global Rock Art". International Congress of Rock Art. Serra da Capivara, Piauí, Brasil 29.06-03.07 2009.
- Nyseth, T. & Sognnæs, J. 2009. The Management og Cultural Heritage. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Local Authority Planning in Change: Planning and Culture – IV Nordic Planning Symposium, Universitetet i Tromsø, Tromsø. 13-14.08.2009.
- Risbøl, O. 2009. "SKANDOK" - Bruk av skanning ved dokumentasjon og overvåking av kulturminner. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Foredrag på seminar hos Riksantikvaren, Oslo, 04.02.2009.
- Skar, B. 2009. Kulturmiljø og landskapsovervåking. En tverrviten-skkelig utfordring. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Oppstartseminar for DYLAN - Dynamiske landskap, NTNU, Trondheim. NTNU vitenskapsmuseet, Trondheim, 25.02.2009.
- Skar, B. 2009. Stedsteori. Temainnlegg teoriseminar, SIP. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Teoriseminar, NIKU Oslo, 25.03.2009.
- Skar, B. 2009. Modelling the future heritage on Vega. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Innlegg på Internasjonal workshop i Vega 2045 prosjektet, Vega 07.10.2009.

- Skar, B. 2009. *Landscape Change before and after a UNESCO listing. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Internasjonal workshop i prosjektet "Cultural heritage as an economical added value". Vega 07.10.2009.*
- Skar, B. 2009. *Economical added value in heritage management - a solution for the future? - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, "Agriculture, Forestry and Rural Land Management in Europe". Session on European Association of Archaeologists - årlige konferanse. Italia, september 2009.*
- Skar, B. 2009. *Bruk og vern i verdensarvområder. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Norges Forskningsråds konferanse om Bruk og vern, 13.01.2009, Lillestrøm.*
- Skar, B. 2009. *Kunnskapsbehovene - hvor langt kom vi? - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Seminar om nye kunnskapsbehov innen kulturminneforskningen. Arr. Riksantikvaren v/Maybritt Håbjørg. 28.01.2009. NIKU, Oslo.*
- Skar, B. 2009. *Revisjon av kunnskapsbehovene - hvor langt kom vi? - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Seminar om revisjon av MDs kunnskapsbehov. Miljøverndepartementet, 23.04.2009.*
- Skar, B. 2009. *World, Culture, Heritage. The concept of intergenerational transmission in global cultural policy. Comments to Dr. Stephan Willer. CULTtrans programmet, arrangør: Karen Eriksen. - Universitetet i Oslo, 11.06.2009.*
- Solberg, K. 2009. *NIKUs database for farge- og bygningsarkeologiske undersøkelser. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Visby, Sverige. 01.12.2009.*
- Solberg, K. 2009. *Fargeundersøkelser, metodikk og dokumentasjon. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, UiO, konserveringsstudiet. 25.02.2009.*
- Stein, M. 2009. *Store malerier - store utfordringer. Om behandlingen av "Solen" og "Forskerne, to av Edvard Munchs konkurranseutkast til Auladekorasjonene i Universitetet i Oslo. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, 25.02.2009 Nordisk konservatorforbund.*
- Storsletten, O. 2009. *Skanning til dokumentasjon og overvåking av Urnes stavkirke. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Seminar om NIKU og skanning, Riksantikvaren Oslo 04.02.2009.*
- Storsletten, O. 2009. *1700-tallets kirkerom. En konseptuell tilnærming. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Hafslund 27.11.2009.*
- Storsletten, O. 2009. *Stabilitet og endring. Undersøkelser av kirker. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo, 06.10.2009.*
- Storsletten, O. 2009. *Endring av byggeskikken som følge av den lille istid?. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Nasjonalmuseet avd. arkitektur 26.03.2009.*
- Swensen, G. 2009. *Cultural tourism and heritage preservation in marginal coastal areas: challenges and possibilities. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Resorting to the Coast: Tourism, Heritage and Cultures of the Seaside, Blackpool, 25-29.06.2006.*
- Swensen, G. 2009. *Moderne byutvikling med kulturarv som premiss. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Fagkonferansen "Byutvikling på gjengrodde stier. Gjenreisningsbyen Kristiansund." Arr. Kristiansund kommune, Nordmøre museum og Norsk Kulturminnefond. 22.-23.10.2009.*
- Swensen, G. 2009. *Kulturarv: Verdifull og forhatt? - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Avslutningsseminaret Kulturarv og stedsidentitet Kulturarv i byutvikling: Retorikk – realiteter – rustne illusjoner, NIKU, Oslo 14.12.2009.*
- Swensen, G. 2009. *NIKUs forskning på vern og bruk av vernede områder og randsonene. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Presentasjon på Norges forskningsråds seminar om forskning på vern og bruk, Lillestrøm. 13.-14.01.2009.*
- Swensen, G. 2009. *Minne-mangfold: de subjektive kulturminne-relasjonene. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Seminar "Metodikens byggstenar i fornyad belysning", arr. Kerstin Gunnemark, Institutionen för kulturvetenskaper, Göteborgs Universitet, Göteborg. 20.03.2009.*
- Swensen, G. 2009. *Verdiskaping og moderne byutvikling – kulturarv som alibi? - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Seminar arr. Forskerforbundet og Forskerforbundet ved museer og kulturminnevern. Tema: Museum+Forskning=Opplevelse. Bodø/Kjerringøy. 17.-19.03.2009.*
- Swensen, G. 2009. *Kan kommunal planlegging sikre kulturarven? - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, DEMOSREG. Seminaret "Planlegging som styringsmiddel – tekster eller handling?" arr. NIBR. Oslo. 19.02.2009.*
- Swensen, G. 2009. *Urban Planning and Cultural Heritage. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Local Authority Planning in Change: Planning and Culture – IV Nordic Planning Symposium, Universitetet i Tromsø, Tromsø. 13-14.08.2009.*
- Swensen, G. 2009. *Sharing Cultures. International Conference on Intangible Heritage. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Pico Island, Azores, Portugal, 29.05-02.06.2009.*
- Swensen, G. 2009. *The regimes of heritage discourses: encounters between official statements and personal affiliations. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, 31. Nordiska Etnolog- och Folkloristkongressen, Helsinki 18.-22.08.2009.*
- Swensen, G. 2009. *To plan for the unforeseen: culture and heritage in urban planning. - in Local Authority Planning in Change: Planning and Culture. IV Nordic Planning Symposium, arr. Universitetet i Tromsø, 13-14.08.2009.*
- Verweij, E. 2009. *Hafslund fargeundersøkelse ved Interiører, farge-setting, dekor. - Forelesning/foredrag, fremleggelse av paper, Seminar Hafslund hovedgård v/ ICOMOS Norge. Arrangør Lars Jacob Hvinden-Haug og Linda Veiby. 26-27.11.2009.*

Leder/kommentar/anmeldelse o.l

Austrheim, G. & Skar, B. 2009. *Arvesølv til besvær, Kronikk. - Nationen 04.06.2009.*

Eythorsson, E. 2009. *Kampen om retten til havet. - Verdens Gang 27.11.2009.*

Flyen, A.C. & Markusson, H. 2009. Sopptrussel på Svalbard. <http://www.forskning.no/artikler/2009/september/228403>. - forskning.no, Tromsø.

Frøyset, K.-M. & Brønne, J. 2009. Linoleumsgulv. - Intervju. Gamle Hus og Hager. 1.2009: s. 24-25. ill.

Storsletten, O. 2009. Hverdagsminner. - Klassekampen, 16.4.2009.

Svarstad, H. & Skar, B. 2009. Vegas framtid formes nå. Artikkel i Brønnøysunds Avis oktober 2009.

Rapporter i NIKU-serier

Grahn, W. 2009. Interseksjonella konstruksjoner och kulturminnesförvaltning. - NIKU Rapport (27). 38 s. Oslo.

Berg, S.K. & Nesbakken, A. 2009. I pilegrimenes fotefar. Pilegrimsleden som verdiskapingsprosjekt. - NIKU Rapport (33). 66 s.

Berg, S.K., Hvinden-Haug, L.J. & Larsen, K. 2009. Kulturmiljøvurdering i Hammerdalen - Larvik. - NIKU Rapport (28). 86 s.

Larsen, K. & Jerpåsen, G. 2009. Visuell innvirkning på kulturminner og kulturmiljøer. En studie med utgangspunkt i vindparkutbygging på Lista. - NIKU Rapport (30). 29 s.

Larsen, K., Myrvoll, M. & Fløisand, I. 2009. Kulturminneforvaltningens kunnskapsbehov 2005-2009. Status for forskning pr. oktober 2008. - NIKU Rapport (35). 28 s. + vedlegg.

Molaug, P.B., Sollund, M.L.B. & Sæterdal, A. (eds.) 2009. Kulturmiljøbegrepet som teoretisk/analytisk begrep og som praktisk begrep for forvaltningen? Rapport fra NIKUs forskerverksted 30.08.2004. - NIKU Rapport (29). 41 s.

Myrvoll, E.R. & Thuestad, A. 2009. Før og etter. Overvåking av tilrettelagte kulturminner. - NIKU Rapport (26). 123 s. Oslo.

Nyseth, T. & Sognnæs, J. 2009. Godt fungerende bevaringsområder. - NIKU Rapport 34. 124 s.

Sætren, A. 2009. Evaluering av "Spesielle miljøtiltak i jordbruket" (SMIL). Freda og verneverdige bygninger og andre kulturminner og -miljøer. - NIKU Rapport (31). 72 s.

Sellevoid, B. 2009. Om retningslinjer for håndtering og forvaltning av skjelett- og gravfunn fra nyere tid. Rapport til Riksantikvaren. - NIKU Rapport (32). 49 s.

Sollund, M.L.B. 2009. Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Horten kommune, Vestfold 2008. - NIKU Tema (28). 17 s.

Sollund, M.L.B. 2009. Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Bømlo kommune, Hordaland 2008. - NIKU Tema (27). 21 s.

Sollund, M.L.B. 2009. Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Lillesand kommune, Aust-Agder 2008. - NIKU Tema (26). 21 s.

Swensen, G. (ed.) 2009. Kulturarv og stedsidentitet. Prosjektsammendrag. - NIKU Tema (30). 9 s.

Swensen, G., Larsen, K., Molaug, P.B. & Sognnæs, J. 2009. Kulturarv og stedsidentitet. Byers kulturmiljø i kryssilden mellom bevaring og utvikling. - NIKU Tema (31). 85 s.

Thuestad, A. 2009. Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Sortland kommune, Nordland 2008. - NIKU Tema (29). 20 s.

Rapporter i ekstern rapportserie

Brønne, J. 2009. Utvendig behandling av trehus fra før 1960. Fargeundersøkelse og ny maling. - SINTEF/Byggforsk. Byggforskserien 742.642. 8.s. ill.

Brønne, J. 2009. Utvendig behandling av trehus fra før 1960. Materialbruk og fargesetting. - SINTEF/Byggforsk. Byggforskserien 742.641. 11 s. + ill.

Eythorsson, E., Tombre, I., Madsen, J., Sørensen, S. & Tømmervik, H. 2009. Jakt på kortnebbgås i Nord-Trøndelag 2008. En evaluering og forslag til fremtidig forvaltningspraksis. - NINA Rapport (431). 40 s.

Flyen, A.C. 2009. Coastal erosion - a threat to the cultural heritage of Svalbard?. - s. 13-14 in Polar research in Tromsø 2009. Polarmiljø-senteret, Norsk Polarinstitutt, Havforskningsinstituttet, Universitetet i Tromsø.

Framstad, E. (ed.), Berglund, H., Gundersen, V., Heikkilä, R., Lankinen, N., Peltola, T., Risbøl, O. & Weih, M. 2009. Increased biomass harvesting for bioenergy – effects on biodiversity, landscape amenities and cultural heritage values. - Nordic Council of Ministers, TemaNord. 2009:591: 1-161.

Lindblom, I. & Jerpåsen, G. 2009. Visuell innvirkning på kulturminner og kulturmiljø. Vindkraftanlegg og kraftledninger. - NVE veileder 3/2008. 24 s.

Thomassen, J., Linnell, J., Skar, B. & Larsen, K. 2009. Frøyas framtid formes nå. Scenarioutviklingsseminar, Frøya 12-13 mai 2009. - NINA rapport, Trondheim. 482: 73 s.

NIKU er et uavhengig forskningsinstitutt som utvikler og leverer kunnskap og tjenester til eiere, brukere og forvaltere av kulturminner og kulturlandskap.

Virksomhetsområder:

- Kunst og inventar
- Eldre bygninger og anlegg
- Arkeologiske utgravninger
- Kulturminner og forvaltning
- Kommuneplan og konsekvensutredninger
- Næringsutvikling og verdiskaping
- Formidling og opplæring

NIKU

Norsk institutt for kulturminneforskning

P.b: 736 Sentrum, 0105 Oslo, Tlf: 23 35 50 00
E-post: post@niku.no, internett: www.niku.no